

Till arbetspensionsanstalterna

ÄNDRINGAR I ARBETSPENSIONSLAGARNA

APL-index år 1994

Poängtalet för 1994 har fastställts enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare. Regeringen har likväl avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lag om undantagstillämpning 1994 av 9 § lagen om pension för arbetstagare samt till lag om beaktande av arbetstagares pensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift i fråga om vissa dagpenningar.

I propositionen föreslås att man avstår från indexjustering och att poängtalet 1688 också 1994 skall användas i stället för det fastställda löneindextalet 1736.

Samtidigt har till riksdagen avlåtit en proposition med förslag till avstående från indexjusteringen av de förmåner som betalas enligt folkpensionslagen 1994.

Familjepensionsfonderna

Regeringen har också avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 12 § lagen om pension för arbetstagare och 9 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.

I propositionen föreslås att finansieringstekniken inom den privata sektorn ändras så att finansieringen av arbetspensionerna till alla delar sker enligt den teknik som baserar sig på fördelningssystemet. Detta innebär en upplösning av familjepensionsfonderna.

Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft 1.1.1994.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Martti Hännikäinen

Social- och hälsovårdsministeriets beslut
om fastställande av det löneindextal, varom stadgas 9 § förordningen om pension för
arbetstagare

Utfärdat i Helsingfors den 20 oktober 1993

Social- och hälsovårdsministeriet har med stöd av 9 § förordningen den 23 februari 1962 om pension för arbetstagare (183/62), sådan den lyder i förordning av den 23 februari 1990 (208/90), beslutat:

1 §

I 9 § förordningen om pension för arbetstagare avsett löneindextal för 1994 är 1736.

2 §

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 1994.

Helsingfors den 20 oktober 1993

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Föredragande Maritta Hirvi

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om undantagstillämpning 1994 av 9 § lagen om pension för arbetstagar samt till lag om beaktande av arbetstagar pensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift i fråga om vissa dagpenningar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att man 1994 i fråga om löpande pensioner avstår från den APL-indexjustering som görs i arbetspensionerna. Detta skall genomföras så, att man 1994 använder samma poängtal som 1993 i stället för det APL-indexpoängtal som fastställts för 1994. Propositionen gäller också registrerade tilläggs pensioner.

Upphållet i indexjusteringen gäller endast året 1994. Vid ingången av 1995 återgår arbetspensionerna till den nivå som APL-indexets poängtal anger.

I propositionen föreslås dessutom att den sänkning av inkomstnivån med 3,5 %, som arbetstagar pensionsavgift och arbetslöshets-

försäkringsavgift föranleder, för 1994 års del beaktas år 1993 i de förmåner som grundar sig på dagpenning och som beräknas enligt en persons lön.

Ändringen leder till en inbesparing om 1,5 mrd. mk i pensionsutgifterna och en inbesparing om 430 milj. mk i dagpenningförmånerna.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1994 och den utgör i fråga om arbetspensionsindexet även en del av avtalen mellan regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

MOTIVERING

1. Nuläge

Syftet med arbetspensionen är att bibehålla de försäkrades konsumtionsnivå på en rimlig nivå vid pensionering samt under pensionstiden. Avsikten med indexsystemet är att denna nivå skall bibehållas både i fråga om pensionens begynnelsebelopp och i fråga om löpande pensioner. I indexjusteringssystemet för arbetspensioner har eftersträvat en sammanjämkning av dessa syften genom att samma index tillämpas i båda fallen.

Pensioner och intjänade pensionsrätter enligt arbetspensionslagarna (lagen om pension för arbetstagar 395/61, lagen om pension för arbetstagar i kortvariga arbetsförhållanden 134/62, lagen om pension för lantbruksföreta-

gare 467/69, lagen om pension för företagare 468/69, lagen om sjömanspensioner 75/56, lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande 662/85, lagen om statens pensioner 280/66, lagen om statens familjepensioner 774/68, lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare 1317/90, lagen om avträdelsepension 16/74, lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare 1330/92, lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagar 202/64 och pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan 298/66) har bundits vid utvecklingen av APL-indexet enligt lagen om pension för arbetstagar.

Social- och hälsovårdsministeriet fastställer för varje kalenderår i enlighet med 9 § lagen om

pension för arbetstagare ett APL-indexpoängtal med beaktande av medeltalet för de allmänna förändringarna i löne- och prisnivån. Indexet har varit i bruk i sin nuvarande form sedan början av 1977. I samband med den centrala inkomstpolitiska uppgörelsen 1974 avtalade parterna att indexjusteringarna närmast skall följa avtalslönnernas utveckling. I syfte att uppnå detta mål valdes det nuvarande APL-indexet.

När indexet fastställs används som mätare av löne- och prisnivån Statistikcentralens officiella indexserier för mätning av löntagarnas förtjänstutveckling och konsumentprisutvecklingen. Enligt 9 § förordningen om pension för arbetstagare skall APL-löneindexet fastställas på basis av den genomsnittliga löne- och prisnivån under det tredje kvartalet föregående år. Indexet fastställs således på basis av den förverkligade löne- och prisutvecklingen. Då man inte har velat basera indexet på prognoser eller på uppskattningar om den kommande utvecklingen, används de senaste möjliga uppgifterna om den verkliga löne- och prisutvecklingen när indexet fastställs.

De löpande pensionerna justeras vid ingången av varje kalenderår i motsvarighet till förändringen i APL-indexet. Pensionens begynnelsebelopp beräknas, beroende på pensionslag, på något olika sätt. Gemensamt för beräkningssätten är dock att pensionsrätter, som intjänats under den arbetade tiden i olika arbetsförhållanden eller i företagsverksamhet, genom APL-indexet justeras så, att de motsvarar nivån det år pensionen börjar utbetalas.

I APL-tekniken, som numera tillämpas också inom den offentliga sektorn och i lagen om sjömanspensioner, fastställs pensionen särskilt för varje enskilt arbetsförhållande. Den pensionsgrundande lönen i ett arbetsförhållande fås av de indexjusterade lönerna under de fyra sista åren i arbetsförhållandet så, att utgångspunkten för beräkningen är genomsnittslönen under de två lönenivån beträffar två mellersta åren. Således utelämnas de två år då inkomsterna varit högst respektive lägst. Pensionsrätter som intjänats i olika arbetsförhållanden, s.k. friber, justeras med hjälp av index till nivån det år då pensionen börjar utbetalas. Lantbruksföretagares och företagares arbetsinkomster följer förändringarna i APL-indexet. Enligt de lagar som gäller de sistnämnda kategorierna och även enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden samt lagen om

pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande inverkar inkomsterna under alla försäkringsår på pensionen.

Utöver vad som anförts ovan inverkar APL-indexet på de olika i arbetspensionslagarna angivna marktbelopp som årligen höjs i enlighet med förändringen i APL-indexet.

Riksdagen godkände hösten 1992 de lagar om arbetstagares pensionsavgift som gäller året 1993. Eftersom avsikten med arbetstagarnas pensionsavgift inte var att ändra på det inbördes förhållandet mellan den utkomst som lönen ger under den aktiva arbetstiden och den utkomst som pensionen medför, beaktades pensionsavgiftens inverkan i APL-indexet 1993 genom en undantagslag så, att 1993 års APL-indexpoängtal sänktes med 1,5 %. Detta förfaringsätt ingick också i den inkomstpolitiska uppgörelsen hösten 1992.

I enlighet med undantagslagen har såsom poängtal för 1993 använts 1688 i stället för poängtalet 1714, som fastställts enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare. Enligt nämnda lag skall poängtalet för 1994 beräknas börjande från talet 1714, så, att 1993 års sänkning inte gäller tiden efter 1993.

I den inkomstpolitiska uppgörelsen hösten 1992 avtalade arbetsmarknadsorganisationerna att APL-indexet till följd av pensionsavgiften genom en särskild författning skall sänkas också 1994, nu med 1,5 %. Parterna skall före utgången av 1993 nå ett förhandlingsresultat om hur verkan av arbetstagarnas pensionsavgift skall beaktas senare i APL-indexet.

2. Propositionens verkningar och de centrala målen

I våras, när sysselsättningen och den ekonomiska utvecklingen ytterligare försämrades, blev det ett centralt mål för den ekonomiska politiken att förhindra en stegring i de indirekta arbetskraftskostnaderna. För att nå detta mål avtalade regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna om att 1994 bibehålla APL-avgiften på 1993 års nivå. Detta kräver bl.a. att inga indexjusteringar görs.

Enligt motiveringen till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om arbetstagares pensionsavgift är avsikten dock inte att med arbetstagarnas betalningsandel ändra på det inbördes förhållandet mellan den utkomst som lönen ger under den aktiva arbetstiden och

den utkomst som pensionen medför. Den löneandel som används för arbetstagarnas pensionsavgift minskar den arbetande befolkningens utkomstmöjligheter. Förhållandet mellan de två utkomstformerna bibehålls oförändrad bl.a. så, att motsvarande minskning återspeglas i pensionstagarnas utkomst. Från och med ingången av 1994 tvingas arbetstagarna också betala en arbetslöshetsförsäkringsavgift om 1,87 %.

Enligt propositionen görs inga ändringar i de löpande pensionerna 1994. Då förverkligas också arbetsmarknadsorganisationernas avtal om en sänkning av APL-indexet med 1,5 % år 1994.

Dagpenning enligt sjukförsäkringslagen bestäms i de fall som anges i 10 § sjukförsäkringsförordningen på basis av arbetsinkomsten under sex månader. Motsvarande kalkyleringsmodell, som baserar sig på den beräknade arbetsinkomsten, används även för uträkning av arbetslöshetsdagpenningen. Likaså bestäms årsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring i allmänhet på basis av den beräknade arbetsinkomsten. I dessa och i alla andra fall där dagpenningförmånen bestäms enligt den faktiska arbetsinkomsten skall verkan av arbetstagarens arbetspensionsavgift beaktas för år 1994. Med anledning härav föreslås i fråga om dessa dagpenningförmåner att från den arbetsinkomst som inverkar på dagpenningen skall avdras 1,5 % innan förmånen fastställs. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter för varje enskild förmånstyp del.

Ändringen står också i överensstämmelse med det faktum att den nuvarande arbetslösheten har förorsakat en påtaglig minskning i de arbetslösas inkomster samt en omfattande stagnation i den arbetande befolkningens inkomstutveckling. Också avtalslönerna har redan i ett par års tid legat på samma nivå. Om arbetslösheten ökar kan dessutom det förtjänstnivåindex som används vid beräkningen APL-indexet av strukturella skäl ge en alltför positiv bild av den faktiska utvecklingen i fråga om förtjänstnivån för dem som fått behålla sitt arbete.

APL-indexets struktur ändras inte i något avseende genom denna proposition. Eftersom man är tvungen att fastställa APL-indexet så, att justeringar sker med ett dröjsmål ungefär om ett år, är APL-indexjusteringen ibland hög och ibland låg i jämförelse med utvecklingen i

övrigt vid samma tidpunkt. Om normala APL-indexjusteringar skulle genomföras nu, vore de klart högre än löneutvecklingen vid samma tidpunkt.

En rättvis behandling av pensionstagarna förutsätter att samtliga 1994 löpande pensioner behandlas på samma sätt. I propositionen föreslås att för 1994 skall användas samma poängtal som för 1993. Poängtalet skall förutom på pensioner dessutom tillämpas på fribrev, löner och arbetsinkomster. Detta innebär att alla 1994 löpande pensioner ligger på samma indexnivå oberoende av när pensionen börjar löpa.

Propositionen gäller inte pensionsrätter före pensionering. Propositionen minskar inte fribrevens marktbelopp, eftersom pensionerna och fribreven 1995 återgår till den nivå som APL-indexpoängtalet anger. I vissa fall kan fribrevens belopp bli högre än genom normalt justeringsförfarande.

Ett uppehåll i indexjusteringarna görs 1994 också i fråga om registrerade tilläggs pensioner. Tagare av tilläggsförsäkringar har dock genom försäkringspremierna betalat indexjusteringarna på nuvarande nivå i förskott. Rimlighetsprincipen i lagen om försäkringsbolag (1062/79) förutsätter att de uteblivna indexjusteringarna gottgörs försäkringstagarna i enlighet med lagen om försäkringsbolag. Indexjusteringen utblir också t.ex. i fråga om sådana frivilliga, av pensionsfonderna tillhandahållna tilläggsförmåner som är bundna till APL-indexet.

För 1994 har också fastställts ett poängtal i enlighet med 9 § lagen om pension för arbetstagare. Ändringen i det fastställda poängtalet är i jämförelse med det 1993 tillämpade poängtalet 1688 ca 3 %. Poängtalet för 1994 skall användas vid bestämmande av det poängtal enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare som fastställs för 1995. Enligt denna regeringsproposition återgår pensionerna 1995 till den nivå som APL-indexets poängtal anger.

Samtidigt med denna proposition har till riksdagen avlåtits en proposition med förslag till lag om undantagstillämpning 1994 av lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna. I sistnämnda proposition föreslås att ett uppehåll i indexjusteringen görs 1994 också i fråga om de förmåner som folkpensionsanstalten betalar. Regeringen förutsätter att dessa propositioner behandlas tillsammans.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

De uteblivna indexjusteringarna beräknas spara pensionsutgifter i enlighet med nedanstående uppställning:

*Inbesparingar 1994 (1993 års penningvärde)
milj. mk*

	milj. mk
APL-KAPL-KoPL-SjPL	730
FöPL-LFöPL	130
Statens pensioner	330
Kommunernas pensioner	210
Övriga pensioner	120
Sammanlagt	1 520 ^{*)}

^{*)} av den totala inbesparingen uppkommer ca 1,3 % (20 milj. mk) genom registrerade tillägspensioner.

Statens andel av pensionerna enligt lagen om pension för företagare, lagen om pension för lantbruksföretagare, lagen om avträdelsepension och lagen om sjömanspension minskar med 80 milj. mk till följd av förslaget. Tillsammans med statens pensionsutgifter och de livräntor och försörjningspensioner enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48) som staten ersätter helt och hållet minskar förslaget statens utgifter med sammanlagt 450 milj. mk. Nettoeffekten på statsekonomi är väsentligt mindre än så, eftersom statens skatteintäkter också minskar. Dagpenningförmånerna minskar med ca 430 milj. mk.

4. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

5. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen har också pensionskyddscentralen och de centrala arbetsmarknadsorganisationerna samt MTK deltagit.

6. Lagstiftningsordning

Enligt 66 § 7 mom. riksdagsordningen kan

ett lagförslag lämnas vilande, om fråga är om förslag till lag som försvagar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet.

Enligt motiveringen till den proposition (RP 234/1991 rd.) som ledde till att nämnda lag stiftades skall skyldigheten till indexjustering av en förmån inom det grundläggande utkomstskyddet "anses vara lagstadgad oberoende av vilket organ eller vilken myndighet som fastställer höjningen. Ett lagförslag angående en minskning av indexjusteringen av förmåner som hör till det grundläggande utkomstskyddet skulle i regel höra till skydds-klausulens tillämpningsområde."

Frågan om en minskning av indexjusteringen behandlades av grundlagsutskottet hösten 1992. Utskottet konstaterade då i sitt utlåtande nr 28 (27.11.1992) bl.a. att med det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet, enligt motiveringen till regeringens proposition nr 234/1991 rd., avses "endast periodiskt återkommande penningprestationer till fysiska personer och bara den del av socialskyddet vars avsikt är att genom utkomsten garantera individen en nödvändig levnadsstandard". I den förteckning över förmåner som hör till det grundläggande utkomstskyddet, som ingår i nämnda motivering och som grundlagsutskottet i sitt betänkande i ärendet karakteriserade som en minimiförteckning, avsedd att vara så fullständig som möjligt, nämns vissa förmåner som är betydelsefulla med tanke på den föreliggande propositionen eftersom APL-indexet används vid indexjustering av dem. Sådana förmåner är ersättningar enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst, minimidagpenning för dagpenning vid sjukdom samt moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63) samt i lagen om rehabiliteringspenning avsedd rehabiliteringspenning då det är fråga om dess minimibelopp. Grundlagsutskottet fortsätter: "Innehållet i begreppet grundläggande utkomstskydd enligt 66 § 7 mom. riksdagsordningen påverkas utom av motiveringen i regeringens proposition dessutom av grundlagsutskottets tolkning enligt vilken "en i folkpensionslagen avsedd utkomstnivå motsvarande full folkpension betraktas för pensionsinkomstens del som en förmån som bör tryggas". Med syftning på det s.k. inkomstrelaterade utkomstskyddet anförde utskottet att "det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet utan att skyddets i propositionen omfattade institutionella karaktär i egentlig

mening ändras också bör anses omfatta enligt förtjänsten avvägda förmåner, motsvarande de i motiveringen nämnda minimiförmånerna, till den del de tillsammans med minimiförmånen motsvarar en utkomstnivå enligt full folkpension".

Grundlagsutskottet omfattade om utgångspunkt för reformen, den bakom regeringens då aktuella proposition liggande tanken att vissa förmåner skall ges institutionellt skydd. Samtidigt konstaterade utskottet emellertid: "Trots skyddets institutionella karaktär kunde man ... utan en möjlighet att lämna det aktuella lagförslaget vilande t.ex. i någon mån justera förutsättningarna för att få en av skyddet omfattad förmån och i ringa mån också dess storlek så länge de för vilka förmånen enligt en totalbedömning är oundgänglig med tanke på det grundläggande utkomstskyddet fortfarande skulle få en tillräckligt stor förmån".

Det föreslagna avståendet från indexförhöjningar minskar inte någons till det grundläggande

utkomstskyddet hörande förmåner. Den föreslagna åtgärden rimmar med det faktum att ingen uppgång har skett i den faktiska löneutvecklingen. Därför kan det första lagförslaget behandlas i sedvanlig lagstiftningsordning. I det andra lagförslaget är det fråga om beaktande av verkningarna av indexjusteringen och löntagarnas förtjänstutveckling vid bedömningen av intjäningsgrunderna för en förmån. I enlighet med detta mål är det inte ändamålsenligt att nivån hos en förmån som hör till utkomstskyddet är högre än de inkomster som utgör grunden för denna förmån. Eftersom inte heller denna åtgärd har en sådan försvagande inverkan på nivån hos det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet som avses i 66 § 7 mom. riksdagsordningen, kan också det andra lagförslaget behandlas i sedvanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om undantagstillämpning 1994 av 9 § lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Utan hinder av vad som stadgas i 9 § lagen om pension för arbetstagare (395/61) kan i stället för löneindextalet 1739, som fastställts för 1994, användas poängtalet 1688.

När löneindextalet för 1995 fastställs, används som poängtal för 1994 talet 1739.

2 §

Stadgas någon annanstans än i lagstiftning som gäller pensioner eller i anslutning till arrangemang som gäller pensioner genom lag eller förordning eller föreskrivs genom statsrådsbeslut eller ministeriebeslut att förmånernas belopp, den inkomst som de grundar sig på

eller något annat markbelopp till följd av förändringarna i den allmänna lönenivån i landet justeras kalenderårsvis enligt det löneindexantal som årligen fastställs för tillämpningen av 9 § lagen om pension för arbetstagare, används i stället för löneindextalet 1739, som fastställts för 1994, poängtalet 1688.

3 §

Närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag meddelas av social- och hälsovårdsministeriet.

4 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

6

2.

Lag

om beaktande av arbetstagares pensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift i fråga om vissa dagpenningar

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §
Stadgas i lag eller förordning eller föreskrivs genom statsrådsbeslut att i beloppet av dagpenning eller motsvarande förmån skall beaktas den arbetsinkomst som en person erhållit i ett arbets- eller tjänsteförhållande, skall denna arbetsinkomst, till den del rätten till dagpenning eller motsvarande förmån träder i kraft 1994, sänkas med 3,5 procent.

2 §
Närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag meddelas av social- och hälsovårdsministeriet.

3 §
Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Helsingfors den 22 oktober 1993

Republikens President

Social- och hälsovårdsminister

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av 12 § lagen om pension för arbetstagare och 9 § lagen om
pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att finansieringstekniken i fråga om förvärvspensionssystemen inom den privata sektorn ändras så, att finansieringen av familjepensionerna till alla delar sker enligt den teknik som baserar sig på fördelningssystemet. Avsikten är att ändringen skall gälla finansieringen av samtliga familjepensioner som betalas ut enligt minimiskyddet, dvs. också de redan löpande familjepensionerna. Enligt förslaget skall de medel som frigörs ur familjepensionsfonderna överföras till den s.k. utjämningsreserven, där de avses stå till

disposition för att dämpa behovet av förhöjd arbetspensionspremie och för att eventuellt stödja ålderspensionsfonderna.

Propositionen, som tillhör de ärenden som skall behandlas i samband med budgetpropositionen för 1994, är även ett av elementen inom den överenskommelse mellan regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna enligt vilken arbetspensionspremien år 1994 skall kvarstå på 1993 års nivå.

Avsikten är att lagarna skall träda i kraft den 1 januari 1994.

MOTIVERING

**1. Nuläge och föreslagna
ändringar**

Finansieringen av pensioner i enlighet med lagen om pension för arbetstagare (395/61; APL), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62; KAPL), lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (662/85; KoPL) och lagen om sjömanspensioner (72/56; SjPL) baserar sig på ett system med partiell fondering. De enskilda pensionsanstalterna ansvarar för de delar av pensionerna som har fonderats, medan ansvaret för de övriga pensionsdelarna bärs av pensionsanstalterna gemensamt. Uppdelningen i en fonderad del och i en del som skall bekostas gemensamt varierar beroende på pensionslaget.

APL och KAPL har innefattat familjepensionsförmåner sedan år 1967. Vid bekostandet av familjepensionerna har partiell fondering

tillämpats sedan 1970. För de familjepensioner, vid vilkas beviljande har beaktats antingen tiden från pensionsfallet fram till pensionsåldern eller de inkomster som motsvarar ifrågasvarande tid, har den pensionsbeviljande anstalten ansvarat enligt pensionernas begynnelsebe-
lopp, men dock endast fram till det att för-
månslåtare hade nått pensionsåldern. Till
övriga delar har dessa pensioner, i likhet med
de familjepensioner som baserat sig enbart på
fribrev, bekostats av pensionsanstalterna ge-
mensamt. Samma finansieringssystem har till-
ämpats på familjepensioner enligt KoPL allt
sedan denna lag trädde i kraft. Från och med
ingången av 1991 anslöts sjömanspensionssys-
temet till det s.k. utjämningsystemet inom den
privata sektorns arbetspensionssystem till den
del som förmånerna enligt SjPL inte överstiger
nivån för minimiskyddet enligt lagen om pen-
sion för arbetstagare. Till denna del har ovan
nämnda finansieringssystem tillämpats även på

familjepensioner som beviljats med stöd av SjöPL.

I fråga om familjepensionerna föreligger dock inte lika tvingande skäl till fondering som när det gäller fonderingen av andra pensionslag. Den partiella förhandsfonderingen av ålderspensioner tryggar utbetalningen av pensionerna och gör det möjligt att reglera premienivån på lång sikt. Det finansieringssystem som baserar sig på fondering av invalidpensioner och på ett enligt företag specificerat ansvar innebär att både de pensionsbeviljande pensionsanstalterna och de stora arbetsgivarna, när sådana kommer i fråga, skall bära ett jämförelsevis stort kostnadsansvar. Detta kan anses sporra arbetsgivarna att utveckla arbetsmiljön och skyddet i arbetet samt att förbättra den övriga riskhanteringen. Till följd av det kostnadsansvar som invalidpensionerna och de individuella förtidspensionerna orsakar, går arbetsgivarna även lättare in för att tillhandahålla andra alternativ, t.ex. rehabilitering och cirkulerande arbetsuppgifter. En fondering av familjepensionerna kan även motiveras av trygghetsskäl, medan övriga ovan nämnda faktorer saknar betydelse i detta sammanhang.

I och med att sysselsättningsläget och den ekonomiska utvecklingen har försvagats ställde man i våras såsom centralt mål för den ekonomiska politiken att en ökning av de indirekta arbetskraftskostnaderna bör förhindras. För att nå detta mål kom regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna överens om att APL-premien år 1994 skall kvarstå på 1993 års nivå. Konsekvensen av denna målsättning var att man bl.a. beslöt att avstå från indexjusteringarna år 1994 och att upplösa familjepensionsfonderna.

Av ovan nämnda orsaker föreslås i denna regeringsproposition att finansieringen av familjepensionerna ändras så, att fonderingen av familjepensioner upphör och att familjepensionerna från och med ingången av 1994 överförs att bekostas av pensionsanstalterna gemensamt också till den del som ansvaret för dessa pensioner hittills har vilat på de enskilda pensionsanstalterna. Avsikten är att ändringen skall tillämpas på finansieringen av samtliga familjepensioner, dvs. också på dem där pensionsfallet har inträffat innan lagen trädde i kraft. Ändringen skall enligt förslaget dock inte gälla sådana tilläggsförmåner som avses i 11 § APL. Ytterligare föreslås att ansvaret för den del av familjepensionerna inom sjömanspen-

sionssystemet som överstiger minimiskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare också i fortsättningen skall vila på sjömanspensionskassan.

Avsikten är att ändringen skall tillämpas på familjepensioner enligt KoPL genom det hänvisningsstadgande som ingår i 11 § KoPL.

I fråga om fonderingen av pensioner kom parterna i den inkomstpolitiska uppgörelsen hösten 1992 överens om att graden för fondering av ålderspensionerna skall höjas. Syftet med detta är att pensionerna skall kunna tryggas bättre än tidigare. Riksdagen har antagit en lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare (599/93), vilken möjliggör tilläggsfondering från och med ingången av 1994. Genom att utöka fonderingen av ålderspensioner kan behovet att höja APL-premien när de stora årsklasserna går i pension dämpas. Motsvarande effekt hade även det arrangemang som parterna kom överens om vid den inkomstpolitiska uppgörelsen hösten 1991. Enligt detta arrangemang skall 0,5 procentenheter av arbetstagarnas pensionsavgift på 3% år 1993 användas för tilläggsfondering av ålderspensioner.

Den åtgärd som föreslås i denna proposition innebär att de familjepensionsfonder som influent kommer att upplösas. Avsikten med ändringen är att år 1994 dämpa behovet att höja APL-premien. Samtidigt innebär ändringen dock att fonderingsgraden inom den privata sektorns arbetspensionssystem sjunker. Mot bakgrunden av den exceptionellt djupa recession som för närvarande råder har åtgärden trots allt ansetts motiverad.

Eftersom pensionsanstalterna enligt föreliggande lagförslag efter år 1993 inte längre har enligt pensionsanstalt specificerat ansvar för familjepensionerna, frigörs i det försäkringspremieansvar som pensionsanstalterna har reserverat för familjepensionerna samt i ersättningsansvaret eller pensionsansvaret för de påbörjade pensionerna sammanlagt ca 4,6 mrd. mk. Enligt ikraftträdelsestadgandet beträffande den föreslagna 12 § APL kan de medel som frigörs användas endast för finansiering av pensioner som skall bekostas gemensamt och för stödjan- de av ålderspensionsfonder. I praktiken innebär förslaget att medlen den 31 december 1993 överförs till utjämningsreserven i enlighet med de grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt.

När regeringen och arbetsmarknadsor-

ganisationerna våren 1993 träffade sin överenskommelse antogs det att ovan nämnda medel år 1994 skulle komma att användas för finansieringen av pensioner som skall bekostas gemensamt, och därmed för en sänkning av APL-premien, till ett belopp motsvarande hälften av det behov att höja försäkringspremien som alltjämt föreligger efter det att man avstått från pensionernas indexförhöjning.

2. Ekonomiska verkningar

Den ändring som föreslås i finansieringstekniken innebär att den i APL-premien ingående familjepensionsdelen faller bort. Denna del är 0,4 % av lönerna år 1993. Ändringen leder dock samtidigt till att den gemensamt bekostade pensionsutgiften ökar med ett belopp som kan antas uppgå till ca 0,5 % av lönerna. Den effekt som upplösningen av familjepensionsfonderna på kort sikt har på APL-premien begränsar sig i praktiken till den del av familjepensionsfonderna som används för en temporär sänkning av premienivån. På lång sikt har upplösningen av familjepensionsfonderna ingen kostnadseffekt, eftersom premienivån senare kommer att stiga mera.

Eftersom premieprocenten enligt FöPL och basprocenten enligt LFöPL är beroende av den genomsnittliga premienivån enligt APL, kommer lagändringens effekt på FöPL- och LFöPL-premierna att motsvara verkningarna på APL-premien. Om familjepensionsfonderna under de förestående åren används enbart för en sänkning av premienivån, innebär detta att statens andel inom FöPL och LFöPL under ifrågavarande år ökar med sammanlagt ca 340 milj. mk. På längre sikt har detta ingen väsentlig statsekonomisk betydelse, eftersom statsandelen senare kommer att minska i och med att försäkringspremierna höjs.

3. Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen av propositionen har även pensionskyddscentralen och Arbetspensionsanstaltens Förbund medverkat. I samband med beredningen har de centrala arbetsmarknadsorganisationerna och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK hörts.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

De ändringar som föreslås i APL och KAPL förutsätter att motsvarande ändring görs även i lagen om sjömanspensioner. Det är ändamålsenligt att denna ändring görs samtidigt som lagen om sjömanspensioner ändras att motsvara de ändringar som gjorts i APL och KAPL gällande det flexibla pensionsålderssystemet (559 — 566/93).

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

6. Lagstiftningsordning

Propositionen gäller ingen enskild pensionstagares förmåner och genom lagförslaget slopas inte heller någon förmån.

Förslaget avser fördelningen av pensionsanstaltarnas ömsesidiga ansvar. Den föreslagna lagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 12 § lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 12 § 1 mom. 2 och 4 punkten samt 3 mom. lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/61),

dessas lagrum sådana de lyder i lag av den 28 juni 1993 (559/93), som följer:

12 §

Pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstalternas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för invalidpension som har beviljats med tillämpning av 6 a § och för halva beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 6 a § på ett arbetsförhållande som har pågått minst fem år, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock varken förhöjning enligt 7 c § eller med stöd av 9 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen dock efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp svarar den med tillämpning av 6 a §, på ovan nämnt sätt fastställda delen av invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf;

4) för övriga ålders-, invalid- och arbetslöshetspensioner, med undantag av belopp enligt 9 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för

arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och enligt 3 a § 2 mom. 2 punkten lagen om sjömanspensioner, samt för de delar av pensionerna och rehabiliteringspenningen som överstiger de i 1 — 3 punkten angivna beloppen, för familjepension, deltidspension samt för kostnaderna för en allmän förändring i beräkningsgrunderna i fråga om premierna eller fonderna och överföringar som avses i 1 punkten samt för den i 9 § 1 mom. 3 punkten lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och 3 a § 2 mom. 3 punkten lagen om sjömanspensioner angivna andelen i kostnaderna för pensionsskyddet enligt nämnda lagar svarar pensionsanstalterna gemensamt enligt de grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt för de olika slagen av kostnader; samt

För andra rehabiliteringskostnader än de som orsakas av rehabiliteringspenningen svarar enbart den pensionsanstalt som ombesörjer rehabiliteringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lagen tillämpas även på sådana familjepensioner där pensionsfallet har inträffat innan den trädde i kraft.

De medel som är avsedda för bekostande av familjepensioner och som frigörs när denna lag träder i kraft används för kostnader som avses i 12 § 1 mom. 4 punkten.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 9 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 9 § 1 mom. 2 och 3 punkten lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62),

dessas lagrum sådana de lyder, 9 § 1 mom. 2 punkten i lag av den 27 mars 1991 (613/91) och 3 punkten i lag av den 28 juni 1993 (560/93), som följer:

9 §

För det i denna lag stadgade pensionskyddet svarar de i 2 § avsedda pensionsanstalterna, såframt de icke annorlunda överenskommit, på följande sätt:

2) för invalidpension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom. och för 30/100 av en arbetslöshetspension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare, och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner och som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock varken förhöjning enligt 7 c § lagen om pension för arbetstagare eller med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § lagen om pension för arbetstagare, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspensionen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom., eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast har hört;

3) för övriga ålders-, invalid- och arbetslöshetspensioner, med undantag av belopp som skall betalas enligt 12 § 1 mom. 2 punkten

lagen om pension för arbetstagare och enligt 3 a § 2 mom. 2 punkten lagen om sjömanspensioner, för de delar av pensionen och rehabiliteringspensionen som överstiger beloppen enligt 1 och 2 punkten, för familjepension, för deltidspension samt för sådana motsvarande pensioner och delar av pensioner enligt minipensionskyddet som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och för motsvarande i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner avsedda pensionsdelar som betalas enligt nämnda lag samt för kostnader för den allmänna förändringen i grunderna för beräkning av pensionsansvaret och för överföringar som avses i 1 punkten liksom även för pensionskyddscentralens kostnader svarar pensionsanstalterna tillsammans med de pensionsanstalter som bedriver i lagen om pension för arbetstagare nämnd verksamhet och sjömanspensionskassan, så som 12 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om pension för arbetstagare stadgar, samt

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lagen tillämpas även på sådana familjepensioner där pensionsfallet har inträffat innan den trädde i kraft.

De medel som är avsedda för bekostande av familjepensioner och som frigörs när denna lag träder i kraft används för kostnader som avses i 12 § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 22 oktober 1993

Republikens President

Social- och hälsovårdsminister